знань. Без їх оновлення викладач не відповідатиме своєму прямому призначенню — навчати інших. Певна річ, розвиток знаннєвих компетенцій стає невід'ємною умовою авторитетності викладача у навчальному процесі. Якщо на це не зважати, то цілком холоднокровно винесемо собі вирок: нині, чи завтра безжалісно будемо викинуті за межі цього процесу. Безглуздо, бо за плечима захист кандидатських і докторських дисертацій, але реальність саме така. Нині неможливо зупинитися, не усвідомлюючи виняткової ролі власних знань і не працюючи над їх розширенням і поглибленням. Отож, працюємо, поглиблюємо, оновлюємо, передусім для власного самоствердження. Загалом це досить важка робота і важливо обрати власні варіанти варіанти її виконання.

Саме тут маю на увазі самостійну роботу викладача, напрями якої не передбачені жодною картою самостійної роботи. Втім, самостійна робота викладача (СРВ) — набагато відповідальніша, ніж самостійна робота студента (СРС). У процесі СРВ витримується теза: вчуся, щоб знати. Набуті зання потрібні мені як викладачу. Далі їх необхідно передати студенту і на додаток, з огляду на власну практику самонавчання, спонукати студента до його самостійної роботи.

Стисло свою самостійну роботу вбачаю у такому:

- постійний моніторинг змін до нормативно-інструктивних інструментів Національного банку України з питань обліку і звітності в банках (ключова сфера моїх інтересів — питання обліково-аналітичного забезпечення банківської діяльності). Втім, моніторинг — це тільки початок СР, далі кропітка праця щодо розуміння необхідності цих змін, засвоєння оновлених облікових методик, складання та розв'язок відповідних задач і вправ.

Урешт, тільки після цього можна йти в аудиторію . Наші незнання — неприпустимі, отож їх бути не може — і це цілком слушно;

- стажування безпосередньо під керівництвом провідних фахівців за напрямом закріпленої науки (дисципліни). Це окрема, досить складна проблема, що потребує вирішення на рівні керівництва університету. Нехай стажування буде і раз на п»ять років, але насправді з відривом від основної роботи і не коротше, ніж три місяці. Протягом цього часу можливо глибоко вникнути у практику, виконувати всі практичні процедури, відчуваючи себе справжнім бухгалтером-аналітиком. Результат стажування має узагальнюватися підготовленим навчально-методичним посібником з урахуванням набутих професійних компетенцій.

2. Партнерство викладачів і студентів у навчальному процесі. Якщо із першою складовою процесу все неприховано зрозуміло, то друга — має віддзеркалювати весь позитив знаннєвих компетенцій викладача. Має, але не віддзеркалює, а є витвором якихось невідомих мені як професору зовнішніх відцентрових сил навчального процесу. Приблизно 30 % студентів у групі повною мірою засвоїли матеріал і набули відповідних компетенцій. Десь біля 40 % працюють не на повну силу. Решта — не працюють, погано відвідують заняття, а на іспиті шпаргалка є рятівним кругом, наявність якого — можливість отримати позитивну оцінку. Ось це засмучує по-справжньому. Погодитись на це — означатиме велику прогалину у своїй роботі, безглузде знищення родючості навчальної ниви. Нам є за що картати себе, якщо на іспиті виставляємо незадовільні оцінки.

Справа не тільки у тому, щоб підвищити інтенсивність проведення занять, запроваджуючи інтерактивні методи навчання. Необхідно створити у студентській аудиторії ауру «святості» навчального процесу. Вона необхідна, оскільки існує з погляду діалектики. Саме у навчальному процесі проявляється діалектична єдність викладача і студента, але не як єдність протилежностей, а як основа формування знаннєвих компетенцій. Цього буде достатньо для подолання непорозумінь у співпраці викладачів студентів, і спрямування їх творчих сил на підвищення ефективності процесу навчання у нашому університеті.

Кірданов М.Г., к.е.н., доцент,
кафедра обліку підприємницької діяльності

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ НАУКОВОГО МИСЛЕННЯ І СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ ДО НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Наука — це діяльність, спрямована, по-перше, на виробництво нових знань про природу і суспільство і на цій основі формулювання об'єктивних законів їх розвитку, по-друге, це діяльність з використання і впровадження здобутих нових знань у практику.

Наука як духовна і практична діяльність реалізується у формі наукової діяльності. Наукова діяльність — це творча діяльність у формі фундаментальних і прикладних наукових досліджень, спрямованих на одержання і використання нових знань.

Наукова діяльність є ефективною, якщо в її основі лежить наукове мислення. Воно має ґрунтуватися на строгій доказовості, логічній обґрунтованості результатів, вірогідності висновків, усуненні суб'єктивізму. Але одночасно наукове мислення передбачає формулювання припущень, імовірних суджень, гіпотез. Тому наукова діяльність передбачає високий рівень розвитку логічного мислення, культури мислення, фахової підготовки науковців, їх спрямованості на вдосконалення існуючих знань, відкритість до нових знань і готовність їх сприймати.

Яким має бути наповнення практичних занять з бухгалтерського обліку, щоб вони формували засади наукового мислення у студентів?

1. Потрібно докладно з'ясовувати економічну сутність господарських операцій, оскільки без цього господарську операцію неможливо правильно і, головне, усвідомлено відобразити в бухгалтерському обліку.

2. Необхідно забезпечити розуміння студентами варіантності облікових методик, наголошуючи, що вибір варіанту визначається професійним судженням бухгалтера, яке має бути неупередженим і логічним.

3. Необхідно забезпечувати «розвивальний» характер практичного заняття: пропонувати для розв'язання додаткові нестандартні господарські ситуації, через запитання відстежувати наскільки студенти усвідомлюють сутність виконуваної роботи, заохочувати дискусії з проблемних ситуацій.

Одночасно практичні заняття мають готувати зацікавлених студентів до наукової діяльності. Цього можливо досягти у різні способи:

— при розв'язанні практичних ситуацій демонструвати варіантність їх розв'язку із поясненням логіки кожного варіанту;

— обговорювати неоднозначність сутності багатьох облікових категорій, наводити інші підходи до їх тлумачення і відображення в обліку;

— стимулювати самостійні дослідження студентів, по-перше, ставлячи завдання критично оцінити певне визначення, концепцію, методику, сформувати власні пропозиції і логічно їх обґрунтувати, по-друге, ставлячи завдання знайти тему, яка потребує додаткового дослідження, дослідження в іншому аспекті, що спричинено зміною економічних і соціальних умов, або не досліджувалася.

Пропоновані підходи мають забезпечити формування у студентів наукового мислення і підготувати до наукової діяльності. Але умовою ефективної реалізації цих підходів є кількісний склад навчальної групи, що не перевищує 15–17 осіб.

Колісник О. П., к.е. н, доцент
кафедри аудиту

НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА СТУДЕНТІВ ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМИ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Науково-дослідна робота студентів (НДРС) є одним із важливих засобів підвищення якості підготовки спеціалістів з вищою освітою, які здатні творчо застосовувати в практичній діяльності сучасні досягнення новітніх технологій, а відповідно, швидко адаптуватися до стрімких економічних змін у суспільстві.

Головними завданнями НДРС є: формування навичок творчого професійного мислення шляхом оволодіння науковими методами пізнання і дослідження; забезпечення єдності освітнього, наукового і практичного процесів; створення і розвиток умов, які забезпечують можливість для кожного студента реалізувати своє право на творчий розвиток особистості, участь у наукових дослідженнях — повноцінне, рівноправне і доступне для кожного у відповідності до його потреб, цільовими установками і здібностями.

Важливим і дієвим механізмом, з нашого погляду, є залучення студентів до науково-дослідної роботи з молодших курсів навчання. Такий підхід допоможе їм визначитися із науковим напрямком їх подальшої дослідницької роботи. Проте, недостатньо опрацьованим залишається питання узгодження програми НДРС на весь період навчання з робочими програмами дисциплін кафедр вищих навчальних закладів.

Науково-дослідна діяльність студентів повинна не тільки сприяти підвищенню якості підготовки спеціалістів, а й здійснюватися у безперервному взаємозв'язку з навчальним процесом як його невід'ємне та логічне продовження. Оскільки НДРС здійснюється за двома напрямами, один з яких це — дослідницька робота за межами навчального процесу, інший